

Sygn. akt

III AUa 1187/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **20 lutego 2013 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Bogumiła Burda (spr.)
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Barbara Gonera
	Protokolant	st.sekr.sądowy Małgorzata Leniar

po rozpoznaniu w dniu **20 lutego 2013 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **L. L.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **7 września 2012 r.** sygn. akt **IV U 1434/11**

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń społecznych w Rzeszowie do ponownego rozpoznania

Sygn. Akt III AUa 1187/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 września 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. odmówił L. L. prawa do renty rodzinnej po zmarłym synu.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podał, że zmarły syn wnioskodawczynie K. L. bezpośrednio przed śmiercią nie przyczynił się do jej kosztów utrzymania.

W podstawie prawnej ZUS powołał przepis art. 71 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009, Nr 153, poz. 1227).

L. L. zaskarżyła powyższą decyzję w odwołaniu skierowanym do Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie.

Wnosząc o zmianę decyzji w całości i przyznanie prawa do renty rodzinnej podniosła, że śmierć syna K. w dniu 8 stycznia 2011r. była następstwem wypadku przy pracy.

W uzasadnieniu odwołania odwołująca się naprowadziła, że syn przyczynił się do kosztów jej utrzymania przez to, że opłacał rachunki za media, kupował żywność do wspólnego gospodarstwa domowego, a także przyczynił się do kosztów zakupu jej leków i odzieży.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie z przyczyn, które legły u podstaw wydania zaskarżonej decyzji. Dodatkowo wyjaśnił, że mąż wnioskodawczynie prowadzi działalność gospodarczą, z której uzyskuje dochód, a nadto otrzymuje emeryturę. Wskazał również, że wnioskodawczynie i jej mąż złożyli w organie rentowym oświadczenia stwierdzające, że przyczyniali się do utrzymania syna K..

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie po rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z 7 września 2012r., sygn. akt IV U 1434/11 zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w J. w ten sposób, że przyznał L. L. prawo do renty rodzinnej po zmarłym synu K. L..

Na podstawie zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd I instancji ustalił, że K. L. syn B. i L. urodził się (...)Zmarł w miejscowości C. we Francji, na skutek porażenia prądem w następstwie wypadku przy pracy.

K. L. po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej w 2008r. mieszkał w rodzinnym domu i wspólnie z rodzicami prowadził gospodarstwo domowe. Dalej Sąd ustalił, że od 3 lipca 2008r. był zatrudniony w firmie (...), w pełnym wymiarze czasu pracy, jako monter. Decyzjami z 12 października 2011r. organ rentowy przyznał L. i B. L. jednorazowe odszkodowanie w związku ze śmiercią K. L.. Ubiegając się o przyznanie jednorazowego odszkodowania wnioskodawczynie i jej mąż złożyli oświadczenia, w których potwierdzili, że ich zmarły syn mieszkał razem z nimi i przyczyniali się do kosztów jego utrzymania.

Na podstawie zeznań odwołującej Sąd ustalił ponadto, że od 1995r. wnioskodawczynie nie pracuje, bowiem zajmuje się prowadzeniem domu i wychowywaniem pięciorga dzieci. Zmarły syn K. nie miał zobowiązań finansowych związanych ze spłatą kredytów. Mieszkał w domu rodzinnym i po podjęciu pracy zawodowej stale pomagał rodzicom finansowo przez to, że dokładał się do płacenia rachunków, a także czasami kupował jej odzież i finansował zakup leków.

W świetle tak zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd Okręgowy uznał odwołanie L. L. za uzasadnione.

Przywołując przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS Sąd I instancji stwierdził, że zmarły syn wnioskodawczynie bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do kosztów utrzymania wnioskodawczynie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że zostały spełnione przesłanki opisane w art. 71 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i przyznał L. L. prawo do renty rodzinnej po zmarłym synu K. L. od daty złożenia wniosku.

W podstawie prawnej Sąd dodatkowo powołał przepis art. 477¹⁴ § 2 kpc.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego skierował do Sądu Apelacyjnego Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie prawa materialnego tj. art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 167, poz. 1227 ze zm. z 2009r.) w związku z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 30 października 2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 167 z 2009r., poz. 1322 ze zm.) oraz art. 233 k.p.c., co doprowadziło do ustalenia, że wnioskodawczyni ma prawo do renty rodzinnej po zmarłym synu.

Wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie odwołania od decyzji z 28 września 2011r. odmawiającej prawa do renty rodzinnej.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy podniósł, że nie może zgodzić się z rozstrzygnięciem Sądu I instancji przede wszystkim z tego względu, że zmarły syn jako osoba zatrudniona i osiągająca z tego tytułu dochody pokrywał jedynie częściowe wydatki związane z utrzymaniem rodziny. Mieszkał bowiem wraz z rodzicami, korzystał z mieszkania, energii elektrycznej, gazu oraz wyżywienia, a więc jego obowiązkiem wynikającym z art. 91 § 1 krio z 25.02.1964r. było przyczynianie się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, jeżeli mieszka u rodziców. Z oświadczeń złożonych przez rodziców wynika, że to oni przyczyniali się do utrzymania syna. Dalej wskazał, że wnioskodawczyni utrzymuje się z emerytury męża oraz z dochodów uzyskiwanych przez niego w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, zatem nie ma podstaw do twierdzenia, że zmarły syn przyczynił się do utrzymania wnioskodawczyni. Uprawnione byłoby twierdzenie, że syn „przyczynił się do utrzymania rodziców” jedynie w przypadku, gdyby wyłącznym źródłem utrzymania rodziny były dochody syna, albo też gdyby istniała majątkowa pomoc syna wobec rodziców posiadających źródła dochodu, mimo braku obowiązku przyczyniania się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, a to w związku z niespełnieniem przesłanki wspólnego zamieszkiwania dziecka z rodzicami.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

W wyniku rozpoznania apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny uznał za konieczne uchylene zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie z tego względu, że wyrok został wydany zdecydowanie przedwcześnie, w istocie bez dokonania jakichkolwiek merytorycznych ustaleń istotnych dla rozstrzygnięcia spornej kwestii, czy w sytuacji wnioskodawczyni istnieją przesłanki do przyznania jej prawa do renty rodzinnej po zmarłym synu K. L..

Stosownie do art. 71 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227) rodzice mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli ubezpieczony (emeryt lub rencista) bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania.

Odnosząc powyższe na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Apelacyjny zauważył, że Sąd I instancji wręcz bezrefleksyjnie przyjął, na podstawie tylko zeznań wnioskodawczyni, że przesłanki z art. 71 pkt 1 cyt. ustawy zostały spełnione. Można się domyślić z treści uzasadnienia, że Sąd Okręgowy miał na uwadze fakt przyczyniania się przez syna do utrzymania wnioskodawczyni bezpośrednio przed śmiercią. Tut. Sądowi znane jest orzecznictwo sądów apelacyjnych (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 2 października 2007r., sygn. akt III AUa 560/07, czy Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 15 lutego 2012r., sygn. akt III AUa 1657/11), które stawały na stanowisku, że samo przyczynianie się do utrzymania jest wystarczające dla przesądzenia o przyznaniu prawa do renty rodzinnej.

Niemniej jednak orzekając w niniejszej sprawie tut. Sąd Apelacyjny ma na uwadze stanowisko Sądu Najwyższego, że renta rodzinna po śmierci dziecka przysługuje rodzicom tylko wtedy, gdy sami nie mogli sobie zapewnić utrzymania i dziecko bezpośrednio przed śmiercią przyczyniało się do ich utrzymania, wyrażone w uzasadnieniu rozstrzygnięcia z dnia 21 listopada 2011r., sygn. akt II UK 65/11. Z uzasadnienia tego jednoznacznie wynika, że nie w każdej sytuacji samo przyczynianie się do utrzymania rodziców jest wystarczające do przyznania prawa do renty rodzinnej. Sąd Najwyższy stwierdził, że zapewnienie utrzymania oznacza nie tyle pomoc finansową (choćby i regularną), ile dostarczanie środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. To oznacza, że postępowanie

przed Sądem I instancji musi prowadzić do ustalenia, że bez świadczenia ze strony syna, wnioskodawczyni nie byłaby w stanie zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych. Utrzymanie nie obejmuje wszelkich wydatków rodziców, gdyż dotyczy jedzenia, mieszkania, ubrania, opłat, opieki medycznej.

Należy rozróżnić pojęcia dochodu i "utrzymania" rodziców. Pojęcie przyczyniania się z art. 71 ustawy o emeryturach i rentach z FUS odnosi się do utrzymania rodziców. Przyczynianie się do utrzymania rodziców nie wynika ze zwiększenia dochodu rodziców, lecz z partycypowania w kosztach ich utrzymania, którego nie mogą sobie sami zapewnić. Przyczynianie się do utrzymania rodziców nie może być ujmowane jako wszelka pomoc rzeczowa lub finansowa udzielana przez dziecko rodzicom, gdyż czym innym jest wykazanie choćby częściowego pozostawania na utrzymaniu zmarłego i czym innym pomoc finansowa udzielana rodzicom. Ta ostatnia jest zakresowo szersza niż choćby częściowe przyczynianie się do ich utrzymania. Chodzi bowiem o to, że nie każda pomoc finansowa dziecka stanowić będzie przyczynianie się do utrzymania rodziców. Przyczynianie się do utrzymania nie może być zatem rozumiane jako "dodanie, przysporzenie" rodzicom środków finansowych lub rzeczowych i przez to określenie ich statusu materialnego, w sytuacji gdy mają zapewnione utrzymanie z własnych dochodów.

Należy zgodzić się z apelującym, że czym innym jest regulacja z art. 91 § 1 krio i czym innym regulacja z art. 71 w/ w ustawy. Pierwsza wynika z ogólnego obowiązku rodziców oraz dzieci wzajemnego wspierania się i ma charakter szerszy, a na pewno odrębny i samodzielny od regulacji z art. 71 cyt. ustawy. W art. 91 krio mowa jest o przyczynianiu się do pokrywania kosztów utrzymania rodziny, natomiast w art. 71 ustawy o emeryturach i rentach jest mowa o przyczynianiu się do utrzymania rodziców bezpośrednio przed śmiercią. Czym innym są koszty utrzymania rodziny i czym innym jest utrzymanie rodziców.

Postępowanie dowodowe przed Sądem Okręgowym w tym zakresie nie zostało przeprowadzone. Dlatego w ponownym postępowaniu, przy zachowaniu zasady wynikającej z art. 6 k.c., który nakłada na wnioskodawczynię obowiązek udowodnienia faktów, z których wywodzi skutki prawne, ponowi w całości postępowanie dowodowe, w trakcie którego musi być ustalony w sposób jednoznaczny zakres świadczonej przez syna pomocy materialnej i okresy w których była ona świadczona. Wyjaśnienia wymaga także, co działo się w okresach przerwy w zatrudnieniu syna (między 2008r., a 2009r., kiedy syn nie pozostawał w zatrudnieniu) oraz wyjaśnienia wymaga sprzeczność jaka występuje w dokumentach składanych przez wnioskodawczynię i jej męża przy składaniu wniosku o jednorazowe odszkodowanie, bo są tam podpisane oświadczenia, z których wynika, że to rodzice przyczyniali się do utrzymania syna, a dopiero potem kolejne sprzeczne z pierwszymi oświadczenia, że to syn przyczyniał się do utrzymania rodziny.

W ponownym zatem postępowaniu te rozbieżności muszą być wyjaśnione w sposób nie budzący wątpliwości, a przede wszystkim musi być wyjaśnione, czy i w jakim zakresie syn przyczyniał się do utrzymania i czy było to przyczynianie polegające na umożliwieniu zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych skarżącej.

Dopiero tak przeprowadzone postępowanie dowodowe (nie wykluczając możliwości przeprowadzenia innych, czy to zaoferowanych przez strony, czy to dopuszczonych przez Sąd z urzędu dowodów) pozwolić może Sądowi I instancji na właściwą ocenę dowodów, a w konsekwencji przesądzenie, czy odwołująca L. L. spełnia warunki do dochodzonego świadczenia emerytalnego w trybie art.

71 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.).

Z tych wszystkich wyżej naprowadzonych względów i na podstawie art. 386 § 4 kpc orzeczono jak w sentencji.